

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

***ΥΠΟΘΕΣΗ COMP/AT.38700-Greek
lignite and electricity markets***

ANTITRUST PROCEDURE

Άρθρο 106 (3) της Συνθήκης για τη Λειτουργία της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ημερομηνία: 17/04/2018

Το παρόν κείμενο είναι διαθέσιμο αποκλειστικά και μόνο για ενημερωτικούς σκοπούς. Περίληψη της απόφασης αυτής δημοσιεύεται σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τμήματα του παρόντος κειμένου διατυπώθηκαν κατά τρόπο που να εξασφαλίζει την τήρηση του επιχειρηματικού απορρήτου. Τα τμήματα αυτά αντικαταστάθηκαν από μη εμπιστευτική περίληψη σε αγκύλες ή εμφανίζονται ως [...].

Στρασβούργο, 17.4.2018
C(2018) 2104 final

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 17.4.2018

για τον καθορισμό συγκεκριμένων μέτρων για τη διόρθωση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της παράβασης που διαπιστώθηκε στην απόφαση της Επιτροπής της 5ης Μαρτίου 2008, σχετικά με τη χορήγηση ή τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων εξόρυξης λιγνίτη υπέρ της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε.

Υπόθεση ΑΤ.38700 — Ελληνικές αγορές λιγνίτη και ηλεκτρικής ενέργειας

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Αντικείμενο	4
1.1.	Παράβαση που διαπιστώθηκε στην απόφαση της Επιτροπής της 5ης Μαρτίου 2008	4
1.2.	Μέτρα αποκατάστασης που απέβησαν υποχρεωτικά με την απόφαση της Επιτροπής της 4ης Αυγούστου 2009	5
2.	Οι αποφάσεις των δικαστηρίων της ΕΕ και η νέα πρόταση μέτρων αποκατάστασης.	6
2.1.	Οι αποφάσεις των δικαστηρίων της ΕΕ	6
2.2.	Η πρόταση νέων μέτρων	7
2.3.	Τα αρχικά μέτρα αποκατάστασης που πρότεινε η Ελληνική Δημοκρατία την 1η Δεκεμβρίου 2017.....	7
2.3.1.	Η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μεγαλόπολης.....	8
2.3.2.	Η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μελίτης.....	9
2.3.3.	Συνολική εκχωρούμενη δυναμικότητα που προκύπτει από τα αρχικά μέτρα αποκατάστασης και τις διατάξεις για την εκτέλεση της εκχώρησης	9
2.4.	Η έρευνα αγοράς και τα αναθεωρημένα μέτρα αποκατάστασης που υπέβαλε η Ελληνική Δημοκρατία στις 19 Ιανουαρίου 2018.....	10
2.4.1.	Έρευνα αγοράς.....	10
2.4.2.	Τα μέτρα αποκατάστασης της 19ης Ιανουαρίου 2018.....	12
3.	Πεδίο εφαρμογής των μέτρων αποκατάστασης.....	13
3.1.	Αλλαγή στην ελληνική/ενωσιακή περιβαλλοντική πολιτική.....	13
3.2.	Η κατάσταση του ανταγωνισμού στην ελληνική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και η διαρκής σημασία της λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής.....	15
4.	Αποτελεσματικότητα των μέτρων αποκατάστασης.....	16
5.	Αναλογικότητα των μέτρων αποκατάστασης	18
5.1.	Αναλογικότητα έναντι της Ελληνικής Δημοκρατίας.....	18
5.2.	Αναλογικότητα έναντι της ΔΕΗ	20
6.	Νομική βάση για την αναθεώρηση της απόφασης του 2009.....	20
7.	Συμπέρασμα	20

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 17.4.2018

για τον καθορισμό συγκεκριμένων μέτρων για τη διόρθωση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της παράβασης που διαπιστώθηκε στην απόφαση της Επιτροπής της 5ης Μαρτίου 2008, σχετικά με τη χορήγηση ή τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων εξόρυξης λιγνίτη υπέρ της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε.

Υπόθεση ΑΤ.38700 — Ελληνικές αγορές λιγνίτη και ηλεκτρικής ενέργειας

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 106 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη την απόφαση της Επιτροπής της 5ης Μαρτίου 2008, σχετικά με τη χορήγηση ή τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων εξόρυξης λιγνίτη υπέρ της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε. («ΔΕΗ»)¹,

Έχοντας υπόψη την απόφαση της Επιτροπής, της 4ης Αυγούστου 2009, για τον καθορισμό συγκεκριμένων μέτρων για τη διόρθωση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της παράβασης που διαπιστώθηκε στην απόφαση της Επιτροπής, της 5ης Μαρτίου 2008, σχετικά με τη χορήγηση ή τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων εξόρυξης λιγνίτη υπέρ της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε.²,

Έχοντας υπόψη τις προσφυγές της ΔΕΗ κατά των δύο αποφάσεων και τις επακόλουθες αποφάσεις των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων, και ιδίως τις αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 2016 στις υποθέσεις T-169/08 RENV και T-421/09 RENV³, με τις οποίες επιβεβαιώθηκαν πλήρως και οριστικά αμφότερες οι αποφάσεις της Επιτροπής,

¹ Περίληψη απόφασης της Επιτροπής, της 5ης Μαρτίου 2008, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 86 παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΚ όσον αφορά τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία των δικαιωμάτων για την εξόρυξη λιγνίτη υπέρ της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε. (Υπόθεση COMP/B-1/38.700) (κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2008) 824), EE [2008] C93/3.

² Περίληψη απόφασης της Επιτροπής, της 4ης Αυγούστου 2009, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 86 παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΚ για τον καθορισμό των ειδικών μέτρων που απαιτούνται για την αποκατάσταση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων της παράβασης που διαπιστώθηκε με την απόφαση της Επιτροπής, της 5ης Μαρτίου 2008, σχετικά με τη χορήγηση ή τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων για την εξόρυξη λιγνίτη υπέρ της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε. (Υπόθεση COMP/B-1/38.700) (κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2009) 6244), EE [2009] C243/5.

³ Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 2016, ΔΕΗ κατά Επιτροπής T-169/08 RENV, ECLI:EU:T:2016:733· και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 2016, ΔΕΗ κατά Επιτροπής T-421/09 RENV, ECLI:EU:T:2016:748.

Έχοντας υπόψη το γεγονός ότι αμφότερες οι αποφάσεις της Επιτροπής είναι αμετάκλητες και δεσμευτικές και πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

1.1. Παράβαση που διαπιστώθηκε στην απόφαση της Επιτροπής της 5ης Μαρτίου 2008

- (1) Με την απόφαση της 5ης Μαρτίου 2008, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 106 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴, όσον αφορά τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων εξόρυξης λιγνίτη υπέρ της ΔΕΗ (υπόθεση COMP/38.700), η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη το άρθρο 106 παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 102 της ΣΛΕΕ, διότι παρέσχε στη ΔΕΗ προνομιακά δικαιώματα για την εκμετάλλευση του λιγνίτη στην Ελλάδα. Η εν λόγω απόφαση αναφέρεται εφεξής ως «η απόφαση του 2008».
- (2) Στην απόφαση του 2008, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Ελληνική Δημοκρατία είχε παραβεί το άρθρο 106 παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 102 της ΣΛΕΕ, επειδή χορήγησε και διατήρησε προνομιακά δικαιώματα υπέρ της ΔΕΗ για την εκμετάλλευση του λιγνίτη στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ανισότητα ευκαιριών μεταξύ επιχειρήσεων όσον αφορά την πρόσβαση σε πρωτογενή καύσιμα (δηλ. σε λιγνίτη) για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και να παρέχεται στη ΔΕΗ η δυνατότητα να διατηρεί ή να ενισχύει τη δεσπόζουσα θέση της στην ελληνική αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας μέσω του αποκλεισμού ή της παρεμπόδισης της εισόδου νέων ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά.
- (3) Η Επιτροπή κάλεσε, στο άρθρο 2 της απόφασης του 2008, την Ελληνική Δημοκρατία να λάβει και να θέσει σε εφαρμογή, εντός οκτώ μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης του 2008, μέτρα με σκοπό τη διόρθωση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της παράβασης που προσδιορίζεται στο άρθρο 1 της απόφασης. Επιπλέον, το άρθρο 2 υποχρέωνε την Ελληνική Δημοκρατία να απέχει από την έκδοση οποιουδήποτε μέτρου το οποίο ενδέχεται να επιδεινώσει την κατάσταση.
- (4) Όπως αναφέρεται στην απόφαση του 2008, το πεδίο εφαρμογής και ο σκοπός των μέτρων είναι να εξασφαλιστεί ότι οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ έχουν πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες λιγνίτη και στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τον λιγνίτη, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να ασκούν ανταγωνιστική πίεση στη ΔΕΗ σε περιόδους εκτός αιχμής και να αναπτύξουν ισόρροπα χαρτοφυλάκια παραγωγής⁵.

⁴ Από 1ης Δεκεμβρίου 2009, τα άρθρα 81, 82 και 86 της Συνθήκης ΕΚ είναι πλέον τα άρθρα 101, 102 και 106, αντιστοίχως, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΣΛΕΕ»). Τα τρία σύνολα διατάξεων είναι κατ' ουσία πανομοιότυπα. Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης, οι αναφορές στα άρθρα 101, 102 και 106 της ΣΛΕΕ νοούνται, όταν ενδείκνυται, ως αναφορές στα άρθρα 81, 82 και 86 της Συνθήκης ΕΚ. Η ΣΛΕΕ επέφερε επίσης ορισμένες μεταβολές στην ορολογία, όπως αντικατάσταση του όρου «Κοινότητα» από τον όρο «Ένωση» και του όρου «κοινή αγορά» από τον όρο «εσωτερική αγορά». Σε όλη την παρούσα απόφαση χρησιμοποιείται η ορολογία της ΣΛΕΕ.

⁵ Το πεδίο εφαρμογής των μέτρων αποκατάστασης που έπρεπε να εγκρίνει η Ελληνική Δημοκρατία εξηγείται στις αιτιολογικές σκέψεις 245 και επ. και, ιδίως, στις αιτιολογικές σκέψεις 246 και 247 (καθώς και στην υποσημείωση 255) της απόφασης του 2008.

Στην απόφαση του 2008, είχε κριθεί ότι οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ χρειάζονται ένα μείγμα πόρων και ότι η δυναμικότητα λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής θα τους προσφέρει την ελλείπουσα ευελιξία ώστε να ανταγωνίζονται στη αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας⁶. Η απόφαση του 2008 ανέφερε ότι η μεταβίβαση του περίπου 40 % των κοιτασμάτων λιγνίτη ή της δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής (που αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το ένα τρίτο της βασικής παραγωγής) ήταν ο ελάχιστος στόχος για να επιτραπεί στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ να ασκούν ανταγωνιστική πίεση στην κατεστημένη επιχείρηση⁷.

- (5) Η Επιτροπή ανέφερε επίσης, σε μη εξαντλητική και σε ενδεικτική βάση, ορισμένα παραδείγματα συγκεκριμένων μέτρων που θα μπορούσε να θεσπίσει η Ελληνική Δημοκρατία, σωρευτικά ή αυτοτελώς, προκειμένου να εξαλειφθούν οι συνέπειες της παράβασης⁸. Η απόφαση του 2008 διευκρίνιζε επίσης ότι, αν η Ελληνική Δημοκρατία αναθεωρούσε την πολιτική της ώστε να χορηγήσει περαιτέρω δικαιώματα εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα, με σκοπό να ληφθούν υπόψη οι περιβαλλοντικές πολιτικές της ΕΕ για τις εκπομπές CO₂, τα μέτρα θα πρέπει να συμβαδίζουν με την εν λόγω αναθεωρημένη πολιτική⁹.
- (6) Τέλος, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 252 της απόφασης του 2008, η Επιτροπή διατηρούσε το δικαίωμα να εκδώσει νέα απόφαση, η οποία θα καθόριζε συγκεκριμένα μέτρα για τη διόρθωση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της παράβασης που διαπιστώθηκε στην απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 106 της ΣΛΕΕ.

1.2. Μέτρα αποκατάστασης που απέβησαν υποχρεωτικά με την απόφαση της Επιτροπής της 4ης Αυγούστου 2009

- (7) Μετά την παραλαβή της απόφασης του 2008, η Ελληνική Δημοκρατία κοινοποίησε σειρά μέτρων τα οποία επρόκειτο να λάβει προκειμένου να εξασφαλισθεί η πρόσβαση των ανταγωνιστών της ΔΕΗ σε λιγνίτη και, εν τέλει, στη λιγνιτική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- (8) Τα μέτρα αυτά απέβησαν υποχρεωτικά με την απόφαση της Επιτροπής, της 4ης Αυγούστου 2009, για τον καθορισμό συγκεκριμένων μέτρων για τη διόρθωση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της παράβασης που διαπιστώθηκε στην απόφαση της Επιτροπής του 2008 σχετικά με τη χορήγηση ή τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων εξόρυξης λιγνίτη υπέρ της ΔΕΗ. Η εν λόγω απόφαση αναφέρεται εφεξής ως «η απόφαση του 2009».
- (9) Το πεδίο εφαρμογής των εν λόγω μέτρων καθοριζόταν λεπτομερώς στην απόφαση του 2009, η οποία δέσμευε την Ελληνική Δημοκρατία να εκχωρήσει δικαιώματα εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων λιγνίτη στη Δράμα, την Ελασσόνα, τη Βεγόρα και τη Βεύη μέσω δημοπράτησης σε οντότητες πλην της ΔΕΗ. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ θα αποκτούσαν δικαιώματα εκμετάλλευσης σε ποσοστό περίπου 40 % των συνολικών εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα και θα ήταν σε θέση να αναπτύξουν λιγνιτική ηλεκτροπαραγωγή, ώστε να ανταγωνίζονται τη ΔΕΗ επί ίσοις όροις.

⁶ Βλ. αιτιολογική σκέψη 215 της απόφασης του 2008.

⁷ Βλ. υποσημείωση 255 της απόφασης του 2008.

⁸ Βλ. αιτιολογική σκέψη 248 της απόφασης του 2008.

⁹ Βλ. αιτιολογική σκέψη 249 της απόφασης του 2008.

- (10) Τα δικαιώματα εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων στη Δράμα, την Ελασσόνα και τη Βεγόρα έπρεπε να χορηγηθούν εντός δώδεκα μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης του 2009. Όσον αφορά τα κοιτάσματα της Βεύης, ήταν ήδη σε εξέλιξη δημοπράτηση η οποία είχε αρχίσει πριν από την απόφαση του 2008. Η απόφαση του 2009 όριζε ότι, εάν ακυρωνόταν η εν λόγω διαδικασία δημοπράτησης, η ΔΕΗ έπρεπε να αποκλεισθεί από τη νέα διαδικασία δημοπράτησης.

2. ΟΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΕΤΡΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

2.1. Οι αποφάσεις των δικαστηρίων της ΕΕ

- (11) Με τις αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 2016, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε τις αποφάσεις της Επιτροπής του 2008 και του 2009¹⁰.
- (12) Στις αποφάσεις του Δεκεμβρίου του 2016, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε την ανισότητα ευκαιριών που δημιουργήθηκε με τα σχεδόν αποκλειστικά δικαιώματα εκμετάλλευσης λιγνίτη που έχουν εκχωρηθεί στη ΔΕΗ σε βάρος των ανταγωνιστών της¹¹. Το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η ΔΕΗ εξακολουθεί να είναι η μόνη επιχείρηση που μπορεί να εκμεταλλεύεται σημαντικές ποσότητες λιγνίτη¹² και ότι, ταυτόχρονα, οι ανταγωνιστές της δεν έχουν επιλογές προμήθειας λιγνίτη και, ως εκ τούτου, δεν είναι σε θέση να ανταγωνίζονται τη ΔΕΗ επί ίσοις όροις στην ελληνική αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Για να εξαλειφθεί η εν λόγω ανισότητα που δημιούργησε η Ελληνική Δημοκρατία μεταξύ της ΔΕΗ και των ανταγωνιστών της, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι πρέπει να δοθεί στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες λιγνίτη και σε δυναμικότητα λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής¹³.
- (13) Το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε επίσης ότι η χορήγηση στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ πρόσβασης στο τουλάχιστον 40 % των συνολικών εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων λιγνίτη ήταν αναγκαία και κατάλληλη για την επίτευξη του στόχου αυτού¹⁴. Ταυτόχρονα, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε τον αναλογικό χαρακτήρα του στόχου του 40 %, διότι η ΔΕΗ θα εξακολουθούσε να έχει πρόσβαση στο 60 % περίπου των εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα και θα συνέχιζε να είναι μακράν η μεγαλύτερη επιχείρηση ηλεκτρισμού στην Ελλάδα¹⁵. Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η απόφαση του 2008 δεν απαιτούσε από την Ελληνική Δημοκρατία να λάβει κάποιο συγκεκριμένο μέτρο και εναπόκειται εν τέλει στην Ελληνική Δημοκρατία να επιλέξει τα μέτρα που έπρεπε να λάβει¹⁶.

¹⁰ Υπόθεση T-169/08 RENV ΔΕΗ κατά Επιτροπής και υπόθεση T-421/09 RENV ΔΕΗ κατά Επιτροπής που δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμη.

¹¹ Υπόθεση T-169/08 RENV ΔΕΗ κατά Επιτροπής, σκέψεις 118 έως 131, 143 και 150· και Υπόθεση T-421/09 RENV ΔΕΗ κατά Επιτροπής, σκέψεις 85-86 και 150.

¹² Οντότητες άλλες πλιν της ΔΕΗ έχουν δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης μόνον σε περιορισμένο αριθμό μικρών και μεσαίων δημόσιων κοιτασμάτων λιγνίτη ή σε μικρό αριθμό ιδιόκτητων κοιτασμάτων λιγνίτη. Οι οντότητες αυτές δεν δραστηριοποιούνται στην ελληνική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και έχουν εν γένει συμβάσεις προμήθειας λιγνίτη με τη ΔΕΗ.

¹³ Υπόθεση T-421/09 RENV, ΔΕΗ κατά Επιτροπής, σκέψη 150.

¹⁴ Ομοίως, σκέψεις 157 και 161-162· βλ. επίσης Υπόθεση T-169/08 RENV, ΔΕΗ κατά Επιτροπής, σκέψεις 242-245.

¹⁵ Ομοίως.

¹⁶ Υπόθεση T-169/08 RENV ΔΕΗ κατά Επιτροπής, σκέψεις 230 και 242. Βλ. επίσης την απόφαση του 2008, αιτιολογικές σκέψεις 248-250.

- (14) Οι αποφάσεις του 2016 του Γενικού Δικαστηρίου δεν έχουν προσβληθεί και είναι πλέον αμετάκλητες και δεσμευτικές. Κατά συνέπεια, η Ελληνική Δημοκρατία οφείλει να εφαρμόσει διαρθρωτικά μέτρα για να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα ανταγωνισμού που διαπιστώθηκαν στην απόφαση του 2008.

2.2. Η πρόταση νέων μέτρων

- (15) Τα μέτρα που ενέκρινε επίσημα η Επιτροπή με την απόφαση του 2009 δεν έχουν εφαρμοστεί από την Ελληνική Δημοκρατία μέχρι τώρα, ούτε έχουν ληφθεί εναλλακτικά μέτρα.
- (16) Συνεπώς, τα προβλήματα ανταγωνισμού που διαπιστώθηκαν αρχικά στην απόφαση του 2008 δεν έχουν ακόμη επιλυθεί και δεν θα εκλείψουν χωρίς μέτρα αποκατάστασης πραγματικά ευνοϊκά για τον ανταγωνισμό, όπως εξηγείται λεπτομερέστερα κατωτέρω. Πράγματι, η λιγνιτική ηλεκτροπαραγωγή εξακολουθεί να διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στη αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας και είναι ζωτικής σημασίας για την ασφάλεια εφοδιασμού στην Ελλάδα. Με βάση τις συνθήκες που επικρατούν σήμερα στην αγορά, όλοι οι ενδιαφερόμενοι αναγνωρίζουν ότι το τρέχον επίπεδο λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής εξακολουθεί να είναι ακόμη σε μεγάλο βαθμό απαραίτητο για την ισορροπία της ελληνικής αγοράς χονδρικής προμήθειας και, ως εκ τούτου, θα εξακολουθήσει να αποτελεί ουσιαστικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.
- (17) Καθώς οι αποφάσεις του 2008 και του 2009 είναι πλέον αμετάκλητες και δεσμευτικές, η Ελληνική Δημοκρατία οφείλει πλέον να εφαρμόσει μέτρα ευνοϊκά για τον ανταγωνισμό, ώστε να αντιμετωπιστούν τα θέματα ανταγωνισμού που αναφέρθηκαν στην απόφαση του 2008.
- (18) Με βάση τις σημαντικές αλλαγές στην περιβαλλοντική της πολιτική από το 2008-2009, η Ελληνική Δημοκρατία κρίνει ότι δεν ενδείκνυται πλέον να επιλυθούν οι στρεβλώσεις της αγοράς εξαιτίας της παράβασης που διαπιστώθηκε το 2008 με τα μέτρα που καθορίζονταν στην απόφαση του 2009, τα οποία θα είχαν ως αποτέλεσμα αύξηση της χρήσης λιγνίτη και πιθανόν την κατασκευή νέων μονάδων, πέραν εκείνων που λειτουργούν σήμερα και/ή έχουν ήδη αδειοδοτηθεί.
- (19) Στόχος της πρότασης δεσμεύσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας είναι, συνεπώς, να αντιμετωπισθούν εντέλει αυτά τα προβλήματα ανταγωνισμού, όπως επιβεβαιώθηκε από τα Δικαστήρια της ΕΕ, με νέα μέτρα που θα τροποποιούν τα μέτρα που είχαν προταθεί αρχικά και εγκριθεί με την απόφαση του 2009.
- (20) Η δυνατότητα της Ελληνικής Δημοκρατίας να προτείνει εναλλακτικά μέτρα προβλέπεται συγκεκριμένα στην απόφαση του 2008. Η Ελληνική Δημοκρατία μπορεί, επομένως, να ζητήσει αναθεώρηση των τρεχόντων μέτρων αποκατάστασης για την επίλυση των προβλημάτων ανταγωνισμού¹⁷, εάν τροποποιήσει την πολιτική της όσον αφορά τα περαιτέρω δικαιώματα εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων λιγνίτη, προκειμένου να ληφθούν καλύτερα υπόψη οι περιβαλλοντικοί στόχοι της ΕΕ.

2.3. Τα αρχικά μέτρα αποκατάστασης που πρότεινε η Ελληνική Δημοκρατία την 1η Δεκεμβρίου 2017

- (21) Την 1η Δεκεμβρίου 2017, η Ελληνική Δημοκρατία πρότεινε επίσημα στην Επιτροπή νέα δέσμη μέτρων αποκατάστασης (εφεξής τα «αρχικά μέτρα αποκατάστασης») με

¹⁷ Βλ. αιτιολογική σκέψη 249 της απόφασης του 2008.

σκοπό να τα υποβάλει σε έρευνα αγοράς και να συγκεντρώσει τις απόψεις τυχόν ενδιαφερομένων τρίτων μερών. Σκοπός της πρότασης νέων μέτρων της Ελληνικής Δημοκρατίας είναι να αντικατασταθούν τα μέτρα που όριζε η απόφαση του 2009 και είχαν συζητηθεί σε ορισμένες προηγούμενες συνεδριάσεις μεταξύ της Επιτροπής, της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΔΕΗ.

- (22) Σύμφωνα με την απόφαση του 2008, τα αρχικά μέτρα αποκατάστασης που πρότεινε η Ελληνική Δημοκρατία αποσκοπούν στο άνοιγμα της ελληνικής χονδρικής αγοράς στον ανταγωνισμό με την εκχώρηση μέρους (περίπου 40 %) της δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ, ώστε να καταστεί δυνατόν στους υφιστάμενους ανταγωνιστές ή στις δυνητικές νεοεισερχόμενες εταιρείες να ανταγωνισθούν τη ΔΕΗ επί ίσοις όροις¹⁸.
- (23) Βάσει των αρχικών μέτρων αποκατάστασης που πρότεινε στην Επιτροπή, η Ελληνική Δημοκρατία δεσμεύεται ότι η ΔΕΗ θα εκχωρήσει δύο επιχειρήσεις (εφεξής αναφερόμενες ως «εκχωρούμενες εγκαταστάσεις »): την «εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μεγαλόπολης» και την «εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μελίτης». Για να αυξηθεί ο αριθμός των δυνητικά ενδιαφερόμενων τρίτων μερών, στα αρχικά μέτρα αποκατάστασης προβλέπεται ότι αμφότερες οι εκχωρούμενες εγκαταστάσεις μπορούν να πωληθούν χωριστά σε διαφορετικούς αγοραστές.

2.3.1. *Η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μεγαλόπολης*

- (24) Η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μεγαλόπολης περιλαμβάνει τη λιγνιτική μονάδα ηλεκτροπαραγωγής Μεγαλόπολη 3, δυναμικότητας 255 MW¹⁹, και τη λιγνιτική μονάδα ηλεκτροπαραγωγής Μεγαλόπολη 4, δυναμικότητας 256 MW. Οι άδειες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας των μονάδων Μεγαλόπολη 3 και Μεγαλόπολη 4 λήγουν το 2025 και το 2036, αντίστοιχα.
- (25) Οι μονάδες Μεγαλόπολη 3 και Μεγαλόπολη 4 έχουν τα χαμηλότερα μέσα μεταβλητά κόστη λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής του στόλου της ΔΕΗ και, ως εκ τούτου, συγκαταλέγονται στις πιο ανταγωνιστικές μονάδες στην ελληνική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- (26) Η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μεγαλόπολης περιλαμβάνει επίσης όλα τα στοιχεία ενεργητικού, τις άδειες και τις συμβάσεις που συνδέονται με τις μονάδες Μεγαλόπολη 3 και Μεγαλόπολη 4 και το προσωπικό που απασχολείται σήμερα στις μονάδες αυτές.
- (27) Επιπλέον, περιλαμβάνει τα σχετικά μεταλλευτικά δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης στο ορυχείο λιγνίτη της Μεγαλόπολης (του οποίου τα εκτιμώμενα λιγνιτικά κοιτάσματα ανέρχονται σε ≈[80-130] εκατ. μετρικούς τόνους), καθώς και τις σχετικές εξορυκτικές υποδομές, το προσωπικό που απασχολείται σήμερα στο ορυχείο και τα κύρια περιουσιακά στοιχεία και τις συμβάσεις.

¹⁸ Για λόγους πληρότητας, σημειώνεται ότι, μετά τις αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου του 2016, τα ίδια διαρθρωτικά μέτρα για τη μεταβίβαση δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής αποτελούσαν επίσης επίσημα μέρος των δεσμεύσεων που ορίζονταν στο συμπληρωματικό Μνημόνιο Συνεννόησης που υπεγράφη στις 5 Ιουλίου 2017 μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Επιτροπής εξ ονόματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας.

¹⁹ Τα στοιχεία αυτά, καθώς και τα στοιχεία σχετικά με τη δυναμικότητα που εκτίθενται στη συνέχεια, αφορούν την καθαρή δυναμικότητα.

(28) Συμπερασματικά, από άποψη εκχωρούμενης δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής, η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μεγαλόπολης αντιπροσωπεύει έως και 511 MW και, κατά μέσο όρο κατά τη διάρκεια της περιόδου 2018-2035, το 12,8 % της συνολικής προβλεπόμενης δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ.

2.3.2. *Η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μελίτης*

(29) Η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μελίτης περιλαμβάνει τη λιγνιτική μονάδα ηλεκτροπαραγωγής Μελίτη 1, δυναμικότητας ίσης με 289 MW, της οποίας η άδεια ηλεκτροπαραγωγής θα λήξει το 2048, καθώς και την επιλογή (και τις σχετικές άδειες) κατασκευής συμπληρωματικής λιγνιτικής μονάδας αποκαλούμενης Μελίτη 2, της οποίας η άδεια εκδόθηκε το 2009 και είναι διάρκειας 30 ετών και η δυναμικότητά της αναμένεται να είναι ίση προς 420 MW.

(30) Η λιγνιτική μονάδα Μελίτη 1 προγραμματίστηκε το 2003 και είναι μία από τις πλέον σύγχρονες λιγνιτικές μονάδες της ΔΕΗ. Έχει το χαμηλότερο μέσο μεταβλητό κόστος λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής του στόλου της ΔΕΗ και, ως εκ τούτου, συγκαταλέγεται στις πιο ανταγωνιστικές μονάδες στην ελληνική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

(31) Η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μελίτης περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία ενεργητικού, τις άδειες και τις σχετικές συμβάσεις, καθώς και το προσωπικό που απασχολείται σήμερα στη μονάδα Μελίτη 1. Περιλαμβάνει τα σχετικά μεταλλευτικά δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης στα ορυχεία Λόφων Μελίτης, Κλειδιού και Βεύης (συνολικά εκτιμώμενων λιγνιτικών κοιτασμάτων [130-160] εκατ. μετρικών τόνων), καθώς και το απασχολούμενο προσωπικό και τις σχετικές εξορυκτικές υποδομές.

(32) Επιπλέον, για να εξασφαλιστεί ότι ο αγοραστής της εκχωρούμενης εγκατάστασης Μελίτης θα διαθέτει επαρκή προμήθεια σε λιγνίτη ώστε να λειτουργεί τη/τις μονάδα/-ες, στα αρχικά μέτρα αποκατάστασης η Ελληνική Δημοκρατία δεσμεύεται επίσης να προβεί σε κατάλληλη διαδικασία χορήγησης εξορυκτικών δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης για τα κοιτάσματα της Βεύης που επί του παρόντος παραμένουν στη διάθεση της Ελληνικής Δημοκρατίας και αντιπροσωπεύουν κατ' εκτίμηση κοιτάσματα λιγνίτη [70-120] εκατ. μετρικών τόνων.

(33) Τέλος, η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μελίτης περιλαμβάνει επίσης συμβάσεις της ΔΕΗ με ορυχεία τρίτων για την προμήθεια λιγνίτη.

(34) Εν κατακλείδι, από άποψη εκχωρούμενης δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής, η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μελίτης αντιπροσωπεύει έως και 709 MW και, κατά μέσο όρο, έως 22,8 % της συνολικής προβλεπόμενης δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ την περίοδο 2018-2035.

2.3.3. *Συνολική εκχωρούμενη δυναμικότητα που προκύπτει από τα αρχικά μέτρα αποκατάστασης και τις διατάξεις για την εκτέλεση της εκχώρησης*

(35) Συνολικά, από άποψη εκχωρούμενης δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής, οι εκχωρούμενες εγκαταστάσεις που περιλαμβάνονται στα αρχικά μέτρα αποκατάστασης αντιπροσωπεύουν έως 1220 MW και, κατά μέσο όρο, έως 35,6 %

της συνολικής προβλεπόμενης δυναμικότητας ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ με λιγνίτη την περίοδο 2018-2035²⁰.

- (36) Σύμφωνα με τα αρχικά μέτρα αποκατάστασης, η ΔΕΗ για να πραγματοποιήσει την εκχώρηση, θα πρέπει να προγραμματίσει και να διεξαγάγει, με βάση δίκαιη αποτίμηση, ανοικτή διεθνή δημοπράτηση, υπό την εποπτεία του επιβλέποντος εντολοδόχου και μέσω επίσημης δημοσίευσης της δημοπράτησης έως τα τέλη Μαΐου του 2018. Για να εξασφαλισθεί δίκαιη αποτίμηση των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων, η ΔΕΗ θα ορίσει ανεξάρτητο εκτιμητή τον οποίο θα έχει εγκρίνει προηγουμένως η Επιτροπή. Ο εκτιμητής που θα ορισθεί θα πρέπει να εκτιμήσει στην τελευταία φάση της δημοπράτησης την αξία κάθε εκχωρούμενης εγκατάστασης χωριστά με σκοπό να καθοριστεί εύλογη αγοραία αξία για αμφοτέρες τις εκχωρούμενες εγκαταστάσεις. Για την αποτίμηση κάθε εκχωρούμενης εγκατάστασης, ο εκτιμητής θα πρέπει επίσης να λάβει υπόψη του άλλες παρόμοιες πράξεις των τελευταίων ετών και ότι η ΔΕΗ θα αναλάβει ανάλογο μέρος του κόστους παύσης λειτουργίας.
- (37) Σύμφωνα με τα αρχικά μέτρα αποκατάστασης και για να διασφαλιστεί η ομαλή μεταβίβαση των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων, έως τον Μάιο του 2018 η Ελληνική Δημοκρατία δεσμεύεται να εξασφαλίσει ότι η ΔΕΗ θα εφαρμόσει αποτελεσματικά όλα τα αναγκαία εταιρικά μέτρα ή/και αποφάσεις, καθώς και ότι η ΔΕΗ θα πραγματοποιήσει πραγματική απόσχιση και/ή μεταβίβαση των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων. Επιπροσθέτως, έως τον Μάιο του 2018, η Ελληνική Δημοκρατία δεσμεύεται επίσης να προβεί σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες για την αποτελεσματική προετοιμασία της εκχώρησης, μεταξύ των οποίων είναι η έγκριση όλων των αναγκαίων νομοθετικών, κανονιστικών και εταιρικών μέτρων και/ή αποφάσεων, καθώς και η επίσημη προκήρυξη της δημοπράτησης. Εν προκειμένω, περιλαμβάνεται η έκδοση από την Ελληνική Δημοκρατία ειδικής νομοθεσίας που θα προβλέπει ότι η ΔΕΗ λαμβάνει όλα τα αναγκαία εταιρικά μέτρα και/ή αποφάσεις για την απόσχιση των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων σε δύο θυγατρικές που της ανήκουν εξ ολοκλήρου.

2.4. Η έρευνα αγοράς και τα αναθεωρημένα μέτρα αποκατάστασης που υπέβαλε η Ελληνική Δημοκρατία στις 19 Ιανουαρίου 2018

2.4.1. Έρευνα αγοράς

- (38) Μετά την πρόταση της Ελληνικής Δημοκρατίας για νέα δέσμη μέτρων αποκατάστασης και την επίσημη υποβολή των αρχικών μέτρων αποκατάστασης που περιγράφηκαν προηγουμένως, στις 14 Δεκεμβρίου 2017 η Επιτροπή άρχισε εκτεταμένη διαβούλευση με οικονομικούς παράγοντες και δυνητικά ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη με την κατάρτιση λεπτομερούς ερωτηματολογίου σχετικά με τη βιωσιμότητα και την ελκυστικότητα των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων και τις συνθήκες της αγοράς στην Ελλάδα (εφεξής «έρευνα αγοράς»). Το ερωτηματολόγιο της Επιτροπής περιείχε ερωτήσεις με στόχο να εκτιμηθεί κατά πόσον η εκχώρηση της υφιστάμενης δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής που προβλεπόταν στα αρχικά μέτρα αποκατάστασης μπορούσε να αυξηθεί, υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς, την ανταγωνιστική πίεση που ασκείται από τους υπάρχοντες ή δυνητικούς ανταγωνιστές της ΔΕΗ στην ελληνική αγορά χονδρικής προμήθειας.

²⁰

Βλ. τμήμα 4 για λεπτομερή ανάλυση των εκχωρούμενων επιχειρήσεων.

- (39) Η Επιτροπή έστειλε ερωτηματολόγια σε περισσότερα από 80 δυνητικά ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη, μεταξύ των οποίων και εταιρείες που δραστηριοποιούνται εκτός Ευρώπης (π.χ. στην Ασία και τη Βόρεια Αμερική). Η ΔΕΗ ήταν εκείνη που υπέδειξε την ευρεία πλειονότητα των ονομάτων αποδεκτών της έρευνας αγοράς, ώστε να συγκεντρώσει όσο το δυνατόν περισσότερες απόψεις και να καλυφθεί μεγάλο φάσμα συμφερόντων και εμπειρογνώσιας, ακόμη και από εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές ηπείρους και σε διαφορετικά επίπεδα της αλυσίδας προμήθειας (π.χ. χρηματοοικονομικούς επενδυτές, εταιρείες επενδύσεων/χαρτοφυλακίου και εμπόρους πρώτων υλών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενέργειας). Η Επιτροπή έλαβε 30 απαντήσεις, οι οποίες προέρχονται από το σύνολο των Ελλήνων αποδεκτών (100 %) και την πλειονότητα των ευρωπαϊκών (μη ελληνικών) εταιρειών²¹.
- (40) Συνολικά, οι περισσότερες απαντήσεις ήταν υπέρ της πρότασης που υπέβαλε η Ελληνική Δημοκρατία. Η έρευνα αγοράς έδειξε ότι οι εκχωρούμενες εγκαταστάσεις διαθέτουν βιώσιμες και ανταγωνιστικές μονάδες που, κατ' αρχήν, θα καταστήσουν δυνατό στους υπάρχοντες ή δυνητικούς ανταγωνιστές της ΔΕΗ να δραστηριοποιηθούν στην ελληνική αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Ορισμένα μέρη αναγνώρισαν εν γένει ότι οι προτεινόμενες εκχωρούμενες εγκαταστάσεις έχουν χαμηλό μεταβλητό κόστος και ότι, ως εκ τούτου, μπορούν να λειτουργούν ανταγωνιστικά υπό διαφορετικές συνθήκες στην αγορά και, κατά συνέπεια, θα μπορούν επίσης να παρέχουν δυναμικότητα βασικού φορτίου στις ώρες εκτός αιχμής, πράγμα το οποίο, όπως αναλύεται κατωτέρω, αποτελεί κρίσιμο θέμα ανταγωνισμού.
- (41) Τα περιουσιακά στοιχεία των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων αποδείχθηκαν επίσης εν γένει ελκυστικά στην αγορά και, ως εκ τούτου, αποδεικνύουν τη συνολική τους βιωσιμότητα. Συνολικά, 15 εταιρείες εξέφρασαν ενδιαφέρον για ενδεχόμενη αγορά μιας ή αμφοτέρων των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων.
- (42) Συνολικά, τα προτεινόμενα μέτρα θεωρήθηκαν κατάλληλα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ανταγωνισμού που διαπιστώθηκαν στην απόφαση του 2008, λαμβανομένων ταυτόχρονα υπόψη της μεταβολής των συνθηκών της αγοράς και της ελληνικής περιβαλλοντικής πολιτικής.
- (43) Τέλος, ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη υπέβαλαν επίσης παρατηρήσεις με στόχο τη βελτίωση της βιωσιμότητας των λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής και, γενικά, την αποτελεσματικότητα των μέτρων αποκατάστασης. Συγκεκριμένα, τα τρία κυριότερα σημεία που προέκυψαν από την έρευνα αγοράς ήταν τα ακόλουθα:
- (1) λόγω ορισμένων τεχνικών περιορισμών στο δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στη Μεγαλόπολη/την περιοχή της Πελοποννήσου, τα μέτρα αποκατάστασης θα μπορούσαν να διευκρινίζουν περαιτέρω τον τρόπο διαχείρισης δυνητικών προβλημάτων συμφόρησης·

²¹ Το ποσοστό απαντήσεων από ενδιαφερόμενα μέρη εκτός ΕΕ ήταν αισθητά χαμηλότερο, λόγω έλλειψης γνώσεων και/ή ενδιαφέροντος των αποδεκτών για την ελληνική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας ή πιο συγκεκριμένα την ηλεκτροπαραγωγή με λιγνίτη. Τα περισσότερα μέρη που δεν απάντησαν βρίσκονται εκτός Ευρώπης και, ούτως ή άλλως, δεν δραστηριοποιούνται στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας ή απλώς δεν διαθέτουν συγκεκριμένη εμπειρογνώσια στην εκμετάλλευση λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής.

- (2) η έρευνα αγοράς κατέδειξε επίσης ότι θα χρειαστούν ορισμένες διευκρινίσεις όσον αφορά τις διαθέσιμες πηγές λιγνίτη για την προμήθεια της εκχωρούμενης εγκατάστασης της Μελίτης και όσον αφορά τη διαδικασία της δημοπράτησης για τη χορήγηση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων της Βεύης που επί του παρόντος παραμένουν στη διάθεση της Ελληνικής Δημοκρατίας·
- (3) τέλος, ορισμένα μέρη παρατήρησαν ότι, επειδή η μονάδα ηλεκτροπαραγωγής Μεγαλόπολη 4 που λειτουργεί με λιγνίτη και η μονάδα ηλεκτροπαραγωγής Μεγαλόπολη 5 που λειτουργεί με αέριο (ιδιοκτησίας ΔΕΗ) έχουν από κοινού τις εγκαταστάσεις και το προσωπικό, το κείμενο των μέτρων αποκατάστασης θα μπορούσε να διευκρινίζει περισσότερο σε ποιο βαθμό θα διαχωριστούν οι εν λόγω εγκαταστάσεις και το προσωπικό και υπό ποιους όρους θα καταναμηθούν μεταξύ της ΔΕΗ και του αγοραστή των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων της Μεγαλόπολης.
- (44) Ορισμένα μέρη τόνισαν επίσης ότι, για να βελτιωθεί περαιτέρω η ελκυστικότητα των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων με τη δημιουργία πιο ισόρροπου χαρτοφυλακίου ηλεκτροπαραγωγής, πρέπει στη δέσμη των εκχωρήσεων να περιληφθεί επίσης η υδροηλεκτρική παραγωγή.
- (45) Ορισμένα μέρη τόνισαν επίσης ότι είναι σημαντικό να έχουν πλήρη και διαφανή ενημέρωση για τη διάρκεια ισχύος των υφισταμένων αδειών και εγκρίσεων των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων, καθώς και για το προσωπικό των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων .
- (46) Στη συνέχεια, η Επιτροπή ενημέρωσε την Ελληνική Δημοκρατία και τη ΔΕΗ σχετικά με τις παρατηρήσεις που έλαβε από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

2.4.2. Τα μέτρα αποκατάστασης της 19ης Ιανουαρίου 2018

- (47) Μετά την έρευνα αγοράς και με βάση την ανάλυση των τρεχόντων περιορισμών του ανταγωνισμού στην ελληνική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, η Επιτροπή ολοκλήρωσε την αξιολόγησή της σχετικά με τα ενδεχομένως επωφελή για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα που θα έχουν τα προτεινόμενα μέτρα και κατόπιν ενημέρωσε την Ελληνική Δημοκρατία και τη ΔΕΗ για τις βελτιώσεις που απαιτούνται, ώστε οι εκχωρούμενες εγκαταστάσεις να καταστούν βιώσιμο σύνολο περιουσιακών στοιχείων, ικανό να αντιμετωπίσει τα προβλήματα ανταγωνισμού που διατυπώθηκαν στην απόφαση του 2008.
- (48) Στις 19 Ιανουαρίου 2018, η Ελληνική Δημοκρατία υπέβαλε αναθεωρημένα μέτρα (εφεξής «μέτρα αποκατάστασης» που επισυνάπτονται στο παράρτημα), λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που διατύπωσαν τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη και τα θέματα που έθεσε η Επιτροπή στη συνέχεια.
- (49) Τα μέτρα αποκατάστασης περιέχουν ορισμένες τροποποιήσεις και διευκρινίσεις με στόχο να βελτιωθεί η βιωσιμότητα των λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής και η αποτελεσματικότητα, εν γένει, των προτεινόμενων μέτρων. Οι τροποποιήσεις αυτές συνίστανται ιδίως στα εξής:
- (1) βάσει των πληροφοριών που έλαβε η Επιτροπή από τον διαχειριστή του ελληνικού συστήματος μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΣΜΗΕ) (ΑΔΜΗΕ), στα μέτρα αποκατάστασης προβλέπεται ότι, για να αποφευχθούν προβλήματα συμφόρησης στην περιοχή της Μεγαλόπολης, η μονάδα ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ Μεγαλόπολη 5 που λειτουργεί με φυσικό αέριο θα λειτουργεί με περιορισμένη δυναμικότητα μέχρι την ολοκλήρωση του πρώτου διαδρόμου

υψηλής τάσης στην Πελοπόννησο, που αναμένεται το 2019. Πριν από την ολοκλήρωση του διαδρόμου υψηλής τάσης, στα μέτρα αποκατάστασης προβλέπεται ότι η διάθεση της ηλεκτρικής ενέργειας από τις μονάδες της περιοχής της Μεγαλόπολης θα πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διατάξεις της αντίστοιχης θέσης τους στην καμπύλη αξίας·

- (2) έχουν συμπεριληφθεί ειδικές ρήτρες που διασφαλίζουν την έννομη μεταβίβαση των μεταλλευτικών δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων λιγνίτη που απαιτούνται για να εκτελεστεί και να λειτουργήσει η εκχωρούμενη εγκατάσταση της Μελίτης· και
 - (3) έχουν επίσης περιληφθεί λεπτομερέστερες διατάξεις σχετικά με την κατανομή του προσωπικού και της κοινής υποδομής μεταξύ των μονάδων Μεγαλόπολη 4 και Μεγαλόπολη 5.
- (50) Όσον αφορά την προσθήκη της υδροηλεκτρικής παραγωγής στη δέσμη εκχωρήσεων, αξίζει να υπενθυμιστεί ότι το πεδίο εφαρμογής της παρούσας υπόθεσης περιορίζεται στον λιγνίτη —και ειδικότερα αποβλέπει στη μείωση της ασυμμετρίας μεταξύ της ΔΕΗ και των ανταγωνιστών της, με τερματισμό, τελικά, της αποκλειστικής πρόσβασης της ΔΕΗ στη λιγνιτική ηλεκτροπαραγωγή. Συνεπώς, κάθε ζήτημα όσον αφορά την πρόσβαση στη δυναμικότητα υδροηλεκτρικής παραγωγής από τους ανταγωνιστές της ΔΕΗ δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας υπόθεσης.
- (51) Όσον αφορά το αίτημα που διατύπωσαν τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη με σκοπό τη συγκέντρωση συμπληρωματικών πληροφοριών για τις άδειες και τις εγκρίσεις των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων, η Επιτροπή έκρινε ότι το κείμενο των μέτρων αποκατάστασης περιέχει επαρκείς διασφαλίσεις ότι θα μεταβιβασθούν, ή αν είναι αναγκαίο, θα επανεκδοθούν όλες οι απαιτούμενες άδειες, εκχωρήσεις και εγκρίσεις για την άσκηση των δραστηριοτήτων των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων²².
- (52) Τέλος, όσον αφορά το αίτημα που διατύπωσαν τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη για συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με το προσωπικό των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων, στα μέτρα αποκατάστασης διευκρινίζεται ότι το προσωπικό που απασχολείται σήμερα για τις ανάγκες των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων θα μεταβιβαστεί στον/στους αγοραστή/-ές.

3. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

3.1. Αλλαγή στην ελληνική/ενωσιακή περιβαλλοντική πολιτική

- (53) Όπως προαναφέρθηκε, η απόφαση του 2008 επιτρέπει, συγκεκριμένα, αναθεώρηση των διορθωτικών μέτρων προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι αλλαγές στην ελληνική (και την ενωσιακή) πολιτική για τη μείωση των εκπομπών CO₂²³. Η Ελληνική Δημοκρατία ζήτησε για πρώτη φορά την αναθεώρηση των μέτρων αποκατάστασης του 2009 λόγω των νέων περιβαλλοντικών στόχων της ήδη το 2010. Συγκεκριμένα, στις 21 Οκτωβρίου 2010, η Ελληνική Δημοκρατία κοινοποίησε επίσημα στην Επιτροπή ότι δεν μπορούσε να συμμορφωθεί με τα μέτρα που αναφέρονται στην απόφαση του 2009, διότι η εκχώρηση νέων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης λιγνίτη σε ανταγωνιστές της ΔΕΗ θα ήταν αντίθετη προς την τότε νέα περιβαλλοντική της πολιτική, η οποία αναπροσαρμόσθηκε σύμφωνα με τους στόχους της ΕΕ για τη

²² Εν προκειμένω, βλ. ιδίως την παράγραφο 11 των δεσμεύσεων που παρατίθεται στο παράρτημα.
²³ Βλ. αιτιολογική σκέψη 249 της απόφασης του 2008.

μείωση των εκπομπών. Η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε ρητά ότι δεν θα χορηγήσει νέα δικαιώματα εκμετάλλευσης λιγνίτη πέραν αυτών για τα κοιτάσματα της Βεύης, για τα οποία ήταν ήδη σε εξέλιξη διαδικασία δημοπράτησης.

- (54) Ταυτόχρονα, η Ελληνική Δημοκρατία πρότεινε επίσης νέα μέτρα με σκοπό την αύξηση του ανταγωνισμού στην ελληνική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας με λιγνίτη. Το πεδίο εφαρμογής των νέων μέτρων ήταν να χορηγηθεί στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ πρόσβαση στην υφιστάμενη δυναμικότητα λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ²⁴. Ωστόσο, επειδή εν τω μεταξύ το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε τις αποφάσεις του 2008 και του 2009, δεν ήταν δυνατόν να ληφθεί οριστική απόφαση για τα νέα μέτρα αποκατάστασης.
- (55) Πάντως, συνεχίζεται έκτοτε στην Ελλάδα η τάση απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές. Στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής της πολιτικής, η Ελληνική Δημοκρατία έχει καταρτίσει επίσης ένα πρόγραμμα παύσης λειτουργίας των υφιστάμενων λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής και περιορισμού των ωρών λειτουργίας ορισμένων λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, ώστε να συμμορφωθεί με τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις της ΕΕ²⁵.

²⁴ Η Ελληνική Δημοκρατία συμπλήρωσε το πρώτο της αίτημα με επιστολές στις 20 Νοεμβρίου 2010, 13 Ιανουαρίου 2011, 11 Απριλίου 2011, 12 Ιανουαρίου 2012 και, τέλος, 30 Μαρτίου 2012. Η Επιτροπή πραγματοποίησε εκτεταμένες διαβουλεύσεις με παράγοντες της αγοράς σχετικά με τα νέα προτεινόμενα μέτρα αποκατάστασης και συγκέντρωσε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία για να εκδώσει νέα απόφαση το 2012, η οποία αντικαθιστούσε την απόφαση του 2009.

²⁵ Το αίτημα επανεξέτασης της απόφασης του 2009 που υπέβαλε η Ελληνική Δημοκρατία το 2012 αφορούσε την αλλαγή της περιβαλλοντικής πολιτικής συνεπεία της οδηγίας 2010/75/ΕΕ περί βιομηχανικών εκπομπών (OBE), η οποία αντικατέστησε από τις 7/1/2013 την οδηγία 2008/1/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιανουαρίου 2008, σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (οδηγία ΟΠΕΡ), καθώς και την οδηγία 2001/80/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2001, για τον περιορισμό των εκπομπών στην ατμόσφαιρα ορισμένων ρύπων από μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης (για τις υπάρχουσες εγκαταστάσεις ισχύουν νέες αυστηρότερες διατάξεις από την 1/1/2016). Σήμερα, η οδηγία 2010/75/ΕΕ αποτελεί το κύριο μέσο της ΕΕ για τη ρύθμιση των εκπομπών ρύπων από βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Η OBE εκδόθηκε στις 24 Νοεμβρίου 2010. Η OBE βασίζεται σε πρόταση της Επιτροπής για αναδιτύπωση των 7 υφιστάμενων οδηγιών (μεταξύ των οποίων είναι ιδίως η οδηγία ΟΠΕΡ) μετά από διεξοδική επανεξέταση της πολιτικής. Η OBE άρχισε να ισχύει στις 6 Ιανουαρίου 2011 και έπρεπε να μεταφερθεί από τα κράτη μέλη έως τις 7 Ιανουαρίου 2013. Βάσει της οδηγίας OBE, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι οι μεγάλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις λειτουργούν σύμφωνα με τις περιβαλλοντικές άδειες που χορηγούν οι αρμόδιες αρχές. Οι άδειες αυτές απαιτείται να βασίζονται στην εφαρμογή των συμπερασμάτων των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών (ΒΔΤ). Τα συμπεράσματα ΒΔΤ αποτελούν τη βάση για τον καθορισμό των όρων αδειοδότησης εγκαταστάσεων που καλύπτει το κεφάλαιο II της οδηγίας 2010/75/ΕΕ. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να καθορίσουν οριακές τιμές εκπομπών οι οποίες να διασφαλίζουν ότι, υπό κανονικές συνθήκες λειτουργίας, οι εκπομπές δεν υπερβαίνουν τα επίπεδα εκπομπών που συνδέονται με τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές, όπως διατυπώνονται στα συμπεράσματα των ΒΔΤ. Το κεφάλαιο III (παράρτημα V) της OBE περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις για ορισμένες εκπομπές ρύπων από μεγάλες μονάδες καύσης ολικής ονομαστικής θερμικής ισχύος ίσης ή μεγαλύτερης των 50 MW, ασχέτως του είδους του χρησιμοποιούμενου καυσίμου. Οι εν λόγω διατάξεις ισχύουν ως ελάχιστες οριακές τιμές εκπομπών οι οποίες πρέπει να τηρούνται σε όλες τις περιπτώσεις. Υπάρχουν ορισμένοι μηχανισμοί προσωρινής παρέκκλισης που επιτρέπουν στις υπάρχουσες μονάδες να συνεχίζουν να λειτουργούν χωρίς να υποχρεούνται να συμμορφώνονται με τις νέες αυστηρότερες οριακές τιμές εκπομπών (οι κύριες παρεκκλίσεις θα συνεχισθούν μέχρι τα μέσα του 2020 για τις μονάδες που καλύπτονται από το αποκαλούμενο «μεταβατικό εθνικό σχέδιο» ή μέχρι τα τέλη του 2023 για τις μονάδες που καλύπτονται από παρέκκλιση «περιορισμένης διάρκειας»).

(56) Το σκεπτικό για τη νέα πρόταση μέτρων αποκατάστασης εξακολουθεί να βασίζεται στην ανάγκη προσαρμογής των διορθωτικών μέτρων στους ισχύοντες «πράσινους» στόχους και στην πραγματικότητα της αγοράς. Πιο συγκεκριμένα, καθώς δεν είναι πλέον δυνατή η πρόσβαση σε νέα δικαιώματα εκμετάλλευσης λιγνίτη βάσει της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ελληνικής Δημοκρατίας και των μέτρων που εφαρμόζει για την υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής ΕΕ 2020 για τη μείωση των εκπομπών CO₂, η Ελληνική Δημοκρατία πρότεινε να δώσει σε τρίτα μέρη τη δυνατότητα πρόσβασης σε υφιστάμενες λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής.

3.2. Η κατάσταση του ανταγωνισμού στην ελληνική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και η διαρκής σημασία της λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής

(57) Όπως προαναφέρθηκε, στην απόφαση του 2008 επισημαίνεται ότι τα μέτρα υπέρ του ανταγωνισμού θα πρέπει να διασφαλίζουν την εξάλειψη των συνεπειών της παράβασης και ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την παροχή πρόσβασης στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ σε επαρκή ποσότητα λιγνίτη και στη λιγνιτική ηλεκτροπαραγωγή²⁶. Αυτό θα επιτρέψει σε τρίτα μέρη να ανταγωνιστούν τη ΔΕΗ στη αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

(58) Σχεδόν δέκα έτη μετά την έκδοση της απόφασης του 2008, η ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας φαίνεται να παρουσιάζει τις ίδιες στρεβλώσεις που είχαν διαπιστωθεί στην αρχική αξιολόγηση της Επιτροπής. Όπως επισημαίνει η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) στην έκθεσή της του 2017 προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «η αγορά χονδρικής (και λιανικής) πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας εξακολουθεί να παρουσιάζει υψηλό βαθμό συγκέντρωσης. Η ΔΕΗ κατέχει και εκμεταλλεύεται το σύνολο των 7085 MW της ελληνικής δυναμικότητας ηλεκτροπαραγωγής με καύση λιγνίτη και υδροηλεκτρικής ενέργειας»²⁷.

(59) Γενικά, τα τελευταία έτη, το ποσοστό της ΔΕΗ επί της συνολικής χονδρικής πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας παρέμεινε πολύ υψηλό αν εξαιρεθούν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ), οι οποίες δεν ασκούν ανταγωνιστική πίεση στη αγορά χονδρικής προμήθειας²⁸. Το 2014 και το 2015 το ποσοστό αυτό ήταν μεγαλύτερο του 90 % και το 2016 και το 2017 μεγαλύτερο του 75 %²⁹.

(60) Ενώ το 2016, ιδίως εξαιτίας της μείωσης των τιμών του φυσικού αερίου, το ποσοστό της ηλεκτροπαραγωγής με λιγνίτη επί του συνόλου της χονδρικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ ανήλθε σε $\approx 45\%$, το 2017 το ποσοστό αυτό αυξήθηκε και πάλι σε $\approx 50\%$ ³⁰. Δεν αποκλείεται τα προσεχή έτη να επιτευχθεί εκ νέου το επίπεδο του 2014, όταν η λιγνιτική ηλεκτροπαραγωγή της ΔΕΗ φθάσει το $\approx 70\%$ της συνολικής χονδρικής πώλησης, εξαιρουμένων των ΑΠΕ. Τα εν λόγω στοιχεία συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό με τα ευρήματα της Επιτροπής το 2008 (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 86 και 188 της απόφασης του 2008).

²⁶ Αυτό αναφέρεται ρητά στην αιτιολογική σκέψη 246 της απόφασης του 2008 και επαναλήφθηκε από το Γενικό Δικαστήριο, Υπόθεση T-421/09 RENV ΔΕΗ κατά Επιτροπής, σκέψη 150.

²⁷ Βλ. εθνική έκθεση της ΡΑΕ του 2017 προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Οκτώβριος 2017).

²⁸ Οι μονάδες ΑΠΕ δεν ανταγωνίζονται στην υποχρεωτική κοινοπραξία επόμενης ημέρας, διότι χαίρουν προτεραιότητας.

²⁹ Βλ. εθνική έκθεση της ΡΑΕ του 2017 προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Οκτώβριος 2017) και τις μηνιαίες εκθέσεις του ΛΑΓΗΕ.

³⁰ Με βάση τα δεδομένα που δημοσιεύθηκαν από τον λειτουργό αγοράς ΛΑΓΗΕ στα μηνιαία του δελτία ΗΕΠ.

- (61) Ακόμη και σήμερα, για να αυξηθεί ο ανταγωνισμός στην ελληνική αγορά και να ασκηθεί μεγαλύτερη ανταγωνιστική πίεση ιδίως σε περιόδους εκτός αιχμής, οι τρίτοι ανταγωνιστές, πρέπει να έχουν πρόσβαση σε μεγαλύτερη δυναμικότητα φορτίου βάσης, η οποία στην Ελλάδα εξακολουθεί να εξαρτάται σημαντικά από τον λιγνίτη³¹. Οντως, ο λιγνίτης παραμένει σημαντικός πόρος για την ηλεκτροπαραγωγή χαμηλού κόστους στην Ελλάδα³² και η πρόσβαση σε δυναμικότητα ηλεκτροπαραγωγής με λιγνίτη θα έδινε στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ πιο ανταγωνιστικό μίγμα ηλεκτροπαραγωγής.
- (62) Τουτέστιν, ακόμη και σήμερα, όπως ορίζεται στην απόφαση του 2008, οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ χρειάζονται πρόσβαση σε δυναμικότητα ηλεκτροπαραγωγής με λιγνίτη για να αυξήσουν την ανταγωνιστική πίεση στην ελληνική αγορά χονδρικής προμήθειας και να αντιμετωπισθούν οι διαρκείς στρεβλώσεις προς όφελος της ΔΕΗ³³.

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

- (63) Όπως αναφέρεται στην απόφαση του 2008, σκοπός των μέτρων είναι να εξασφαλιστεί ότι οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ έχουν πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες λιγνίτη και στην ηλεκτροπαραγωγή με βάση τον λιγνίτη, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να ασκούν ανταγωνιστική πίεση στη ΔΕΗ σε περιόδους εκτός αιχμής και να αναπτύξουν ισόρροπα χαρτοφυλάκια ηλεκτροπαραγωγής³⁴.
- (64) Τα μέτρα αποκατάστασης θα πρέπει να έχουν ως αντικείμενο τα θέματα που προκύπτουν από την απόφαση του 2008. Με βάση την αλλαγή της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ελληνικής Δημοκρατίας, τα μέτρα συνεπάγονται την εκχώρηση μέρους της υφιστάμενης δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής αντί το άνοιγμα νέων λιγνιτωρυχείων. Αυτό θα επιτρέψει στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ να έχουν πρόσβαση σε δυναμικότητα λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα.
- (65) Με βάση τα μέτρα αποκατάστασης που υπέβαλε στις 19 Ιανουαρίου 2018, η Ελληνική Δημοκρατία θα διασφαλίσει ότι η ΔΕΗ θα εκχωρήσει τις επιχειρήσεις της Μεγαλόπολης και της Μελίτης όπως περιγράφηκε προηγουμένως.

³¹ Οι παραγωγοί ηλεκτρικού ρεύματος χρειάζονται δυναμικότητα «φορτίου βάσης» για να παράγουν οικονομικά την ηλεκτρική ενέργεια που απαιτείται για να ικανοποιήσουν την ελάχιστη ζήτηση σε ηλεκτρικό δίκτυο επί μια δεδομένη χρονική περίοδο. Για τις εταιρείες ηλεκτροπαραγωγής, ικανότητα παραγωγής δυναμικότητας φορτίου βάσης (δηλ. πώλησης) σημαίνει καίρια ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, διότι είναι αυτές που θα κληθούν να λειτουργούν αδιαλείπτως, ή σχεδόν αδιαλείπτως, σε συγκεκριμένη αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

³² Από την εθνική έκθεση της ΡΑΕ του 2017 προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Οκτώβριος 2017) προκύπτει ότι η ηλεκτροπαραγωγή με λιγνίτη έχει μακράν τον μεγαλύτερο συντελεστή δυναμικότητας από όλες τις πηγές παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Αυτό διότι, σε αντίθεση με άλλες πηγές παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, λόγω του χαμηλού μεταβλητού κόστους παραγωγής, η λιγνιτική ηλεκτροπαραγωγή συχνά εισέρχεται στην καμπύλη αξίας με χαμηλές τιμές και, επομένως, συχνά διατίθεται επίσης σε ώρες εκτός αιχμής.

³³ Όπως προαναφέρθηκε, επειδή η απόφαση του 2008 αφορά τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που οφείλονται στη σχεδόν αποκλειστική πρόσβαση της ΔΕΗ σε λιγνίτη και στην ηλεκτροπαραγωγή με λιγνίτη (μόνο), που εξακολουθούν να υφίστανται ακόμη και σήμερα, δεν είναι δυνατόν και δεν πρέπει στα διορθωτικά μέτρα να ληφθούν υπόψη άλλες πηγές δυναμικότητας ηλεκτροπαραγωγής.

³⁴ Το πεδίο εφαρμογής των μέτρων αποκατάστασης που έπρεπε να εγκρίνει η Ελληνική Δημοκρατία εξηγείται στις αιτιολογικές σκέψεις 245 και επ. και, ιδίως, στις αιτιολογικές σκέψεις 246 και 247 (καθώς και στην υποσημείωση 255) της απόφασης του 2008.

- (66) Όπως προαναφέρθηκε, οι εκχωρούμενες εγκαταστάσεις αντιπροσωπεύουν δυναμικότητα λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής έως και 1 220 MW³⁵ και, κατά μέσο όρο, ποσοστό έως 35,6 % της συνολικής προβλεπόμενης δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ την περίοδο 2018-2035³⁶.
- (67) Η εκχωρούμενη δυναμικότητα στη διάθεση τρίτων μερών, αν και ελαφρώς χαμηλότερη από τον στόχο του 40 % που οριζόταν στην απόφαση του 2008, οδηγεί σε ισόρροπο χαρτοφυλάκιο δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής, το οποίο θα είναι σχετικά σταθερό καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου και αναμένεται ότι θα επιτρέψει στον/στους αγοραστή/-ές των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στη ΔΕΗ. Τα θετικά σχόλια που διατυπώθηκαν επ' αυτού κατά την έρευνα αγοράς δείχνουν επίσης ότι οι εκχωρούμενες εγκαταστάσεις κρίνονται εν γένει βιώσιμα περιουσιακά στοιχεία για να ανταγωνισθούν στην ελληνική αγορά, ήδη σε βραχυπρόθεσμη βάση, σύμφωνα με τον σκοπό της απόφασης (και με 10ετή καθυστέρηση από την έκδοση της απόφασης του 2008).
- (68) Από την ανάλυση της ελληνικής χονδρικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας προκύπτει ότι, σύμφωνα με αυτά που τόνισαν όσοι απάντησαν στην έρευνα αγοράς, οι τρεις λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής που περιλαμβάνονται στα μέτρα αποκατάστασης έχουν χαμηλό μεταβλητό κόστος ανά παραγόμενη MWh, τουλάχιστον σύμφωνα με το μέσο μεταβλητό κόστος του στόλου λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ. Το χαρακτηριστικό αυτό καθιστά τις συγκεκριμένες μονάδες τις πλέον ανταγωνιστικές στην ελληνική αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.
- (69) Επιπλέον, προκειμένου να διασφαλιστούν αποτελεσματικά και αναλογικά μέτρα αποκατάστασης, η απόδοση³⁷ των λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής που πρόκειται να πωληθούν σύμφωνα με τα μέτρα αποκατάστασης της Ελληνικής Δημοκρατίας προσεγγίζει πολύ την απόδοση του εναπομένου χαρτοφυλακίου λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ. Συγχρόνως, το ποσοστό κοιτασμάτων λιγνίτη που περιλαμβάνεται στις εκχωρούμενες εγκαταστάσεις συνάδει με το ποσοστό δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής που πρόκειται να εκχωρηθεί σε τρίτους. Τέλος, οι εκχωρούμενες εγκαταστάσεις παρουσιάζουν μέσο συντελεστή εκπομπών CO₂ για την περίοδο 2018-2035, εκφραζόμενο σε kg CO₂/kWh, παρόμοιο με εκείνον των λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής που παραμένουν στη ΔΕΗ.
- (70) Η έρευνα αγοράς έδειξε ότι οι εκχωρούμενες εγκαταστάσεις που περιλαμβάνονται στα μέτρα αποκατάστασης προκαλούν το ενδιαφέρον σχετικά μεγάλου αριθμού τρίτων μερών. Καθώς στα μέτρα αποκατάστασης προβλέπεται ότι οι δύο εκχωρούμενες εγκαταστάσεις μπορούν να πωληθούν χωριστά σε διαφορετικούς αγοραστές, καθίσταται δυνατή η περαιτέρω διεύρυνση του αριθμού των δυνητικά ενδιαφερόμενων τρίτων.

³⁵ Τα στοιχεία αυτά αφορούν τη συνολική καθαρή δυναμικότητα των εκχωρούμενων επιχειρήσεων.

³⁶ Σε περίπτωση που ο αγοραστής της εκχωρούμενης εγκατάστασης της Μελίτης αποφασίσει να μην κατασκευάσει την ήδη αδειοδοτημένη μονάδα Μελίτη 2, η συνολική δυναμικότητα που θα προκύψει από την εκχώρηση της εγκατάστασης ζ μειώνεται σε 800 MW, η οποία κατά μέσο όρο ανέρχεται στο 27,3 % της συνολικής προβλεπόμενης δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ την περίοδο 2018-2035. Η εκχώρηση αυτής της δυναμικότητας θα επιτρέψει, σε κάθε περίπτωση, στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση σε ώρες εκτός αιχμής.

³⁷ Η απόδοση των μονάδων αξιολογήθηκε ως προς τη μέγιστη αναλογία της ωφέλιμης παραγωγής ενέργειας προς την εισερχόμενη θερμική ενέργεια.

- (71) Η μεθοδολογία επιμερισμού του κόστους παύσης λειτουργίας, η οποία προβλέπεται στα μέτρα αποκατάστασης και βασίζεται στα αντίστοιχα έτη λειτουργίας των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων, φαίνεται να αρμόζει για να εξασφαλιστεί δίκαιος επιμερισμός του κόστους αυτού μεταξύ της ΔΕΗ και του/των αγοραστή/-ών.
- (72) Η διαδικασία δημοπράτησης που προβλέπεται στα μέτρα αποκατάστασης φαίνεται επαρκής για να εξασφαλισθεί αντικειμενική διαχείριση της όλης διαδικασίας και η διενέργεια δίκαιης αποτίμησης των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων . Στα μέτρα αποκατάστασης προβλέπεται ότι η ΔΕΗ θα ορίσει έναν ανεξάρτητο εκτιμητή τον οποίο θα έχει εγκρίνει προηγουμένως η Επιτροπή, η οποία έχει τη διακριτική ευχέρεια να εγκρίνει ή να απορρίψει τον προτεινόμενο εκτιμητή και να τον αξιολογήσει με βάση τα προσόντα που ισχύουν για τους επιβλέποντες εντολοδόχους . Στα μέτρα αποκατάστασης προβλέπεται επίσης ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί δίκαιη αποτίμηση των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων, ο ανεξάρτητος εκτιμητής θα εξετάσει επίσης παρόμοιες συναλλαγές των τελευταίων ετών και ότι, όπως προαναφέρθηκε, η ΔΕΗ θα αναλάβει αναλογικό μέρος του κόστους παύσης λειτουργίας.
- (73) Πέραν αυτού, ο σχεδιασμός της διαδικασίας εξασφαλίζει ότι η πραγματική μεταβίβαση των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων μπορεί να πραγματοποιηθεί εντός του χρονοδιαγράμματος που προβλέπεται στα μέτρα αποκατάστασης, ώστε να καταστεί δυνατόν στον/τους αγοραστή/-ές να αρχίσει/-ουν την εκμετάλλευση των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων ήδη από τις αρχές του 2019.
- (74) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή κρίνει ότι το ποσοστό και τα εγγενή χαρακτηριστικά της δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής που θα περιέλθει υπό τον έλεγχο τρίτων μερών σύμφωνα με τα μέτρα αποκατάστασης που υπέβαλε η Ελληνική Δημοκρατία θα επιτρέψουν στους υπάρχοντες ή δυνητικούς ανταγωνιστές να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, όσον αφορά την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με λιγνίτη. Συγκεκριμένα, μετά τη μεταβίβαση των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων, οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ θα αυξήσουν το οικείο ποσοστό φορτίου βάσης ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα και θα είναι σε θέση να ασκούν μεγαλύτερη ανταγωνιστική πίεση στη ή αγορά χονδρικής προμήθειας ανεξάρτητα από το επίπεδο των τιμών του φυσικού αερίου. Οι άδειες ηλεκτροπαραγωγής και τα αντίστοιχα κοιτάσματα λιγνίτη που συνδέονται με την εκχωρούμενη εγκατάσταση διασφαλίζουν ότι η εν λόγω αύξηση της ανταγωνιστικής πίεσης μπορεί να ασκηθεί επί σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα.
- (75) Η Επιτροπή κρίνει, συνεπώς, ότι τα νέα μέτρα αποκατάστασης είναι κατάλληλα και επαρκή για να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα ανταγωνισμού που διαπίστωσε η Επιτροπή στην απόφασή της του 2008.

5. ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

5.1. Αναλογικότητα έναντι της Ελληνικής Δημοκρατίας

- (76) Όπως στις αποφάσεις περί των δεσμεύσεων που λαμβάνει η Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 9 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003³⁸, η Επιτροπή μεριμνά και στην παρούσα υπόθεση ώστε με τις προτεινόμενες δεσμεύσεις να αντιμετωπισθούν τα

³⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ L 1 της 4.1.2003.

προβλήματα ανταγωνισμού και, δεύτερον, ώστε οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις να μην προσφέρουν λιγότερο επαχθείς όρους για την κατάλληλη αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων³⁹.

- (77) Στη συγκεκριμένη υπόθεση, το Γενικό Δικαστήριο στις αποφάσεις του τον Δεκέμβριο του 2016 διευκρίνισε ότι η απόφαση του 2008 δεν απαιτούσε από την Ελληνική Δημοκρατία να λάβει κάποιο συγκεκριμένο μέτρο και εναπόκειται εν τέλει στην Ελληνική Δημοκρατία να επιλέξει τα μέτρα που έπρεπε να λάβει⁴⁰. Η Ελληνική Δημοκρατία οφείλει να συμμορφωθεί με την απόφαση του 2008 και επέλεξε να αναθεωρήσει τα μέτρα αποκατάστασης του 2009 λόγω των νέων περιβαλλοντικών της στόχων. Η Ελληνική Δημοκρατία πρότεινε τα μέτρα αποκατάστασης ως τα πλέον κατάλληλα και αναλογικά, δεδομένης της τρέχουσας πολιτικής της και με βάση επίσης την ποιότητα και την απόδοση των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων, ώστε να εξαλειφθεί η δυσμενής για τον ανταγωνισμό συμπεριφορά.
- (78) Όσον αφορά τον γενικό στόχο των εκχωρήσεων, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η χορήγηση πρόσβασης στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ στο τουλάχιστον 40 % των συνολικών εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων λιγνίτη ήταν αναγκαία και αναλογική ώστε να είναι σε θέση να ανταγωνίζονται επί ίσοις όροις τη ΔΕΗ στη αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας⁴¹. Όπως το έθεσε το Δικαστήριο, η αναλογικότητα του στόχου του 40 % προκύπτει επίσης από το γεγονός ότι, εκ πρώτης όψεως, η ΔΕΗ θα εξακολουθήσει να έχει πρόσβαση στο 60 % περίπου των εκμεταλλεύσιμων λιγνιτικών κοιτασμάτων στην Ελλάδα⁴².
- (79) Ως προς αυτό, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι εκχωρούμενες εγκαταστάσεις αντιπροσωπεύουν ποσοστό έως 35,6 % (εάν κατασκευασθεί η μονάδα Μελίτη 2, ή μικρότερο, εάν δεν κατασκευασθεί η δεύτερη μονάδα)⁴³ —οπότε ακόμη λιγότερο από το προγραμματιζόμενο 40 %— της συνολικής προβλεπόμενης δυναμικότητας λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ για την περίοδο 2018-2035. Η Επιτροπή αποφάσισε να δεχθεί μικρή μείωση του στόχου εκχωρήσεων λόγω, όπως προαναφέρθηκε, της ποιότητας και της βιωσιμότητας των συγκεκριμένων μονάδων, ο οποίος θα επιτρέψει στα δυνητικά ενδιαφερόμενα μέρη να αυξήσουν το επίπεδο του ανταγωνισμού στην ελληνική αγορά χονδρικής προμήθειας ακόμη και βραχυπρόθεσμα με την πρόσβασή τους στην υπάρχουσα δυναμικότητα λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής. Αποδεχόμενη ένα ελαφρά χαμηλότερο ποσοστό εκχωρήσεων, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η Ελληνική Δημοκρατία πρότεινε τις υπάρχουσες μονάδες και ορυχεία ως μέτρα ευνοϊκά για τον ανταγωνισμό.
- (80) Τέλος, τα νομοθετικά και κανονιστικά μέτρα που ανέλαβε να εγκρίνει η Ελληνική Δημοκρατία για την εκχώρηση των συγκεκριμένων επιχειρήσεων (καθώς και του ορυχείου της Βεύης) είναι απολύτως αναγκαία για να καταστεί δυνατή η πώληση των μονάδων αυτών και, ταυτόχρονα, να διατηρηθεί η οικονομική βιωσιμότητα, η εμπορευσιμότητα και η ανταγωνιστικότητα των εκχωρούμενων εγκαταστάσεων.

³⁹ Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Ιουνίου 2010 στην υπόθεση *Επιτροπή κατά Alrosa*, C-441/07 P, ECLI:EU:C:2010:377, σκέψη 41.

⁴⁰ Υπόθεση T-169/08 RENV *ΔΕΗ κατά Επιτροπής*, σκέψεις 230 και 242. Βλ. επίσης την απόφαση του 2008, αιτιολογικές σκέψεις 248-250.

⁴¹ Υπόθεση T-421/09 RENV *ΔΕΗ κατά Επιτροπής*, σκέψεις 157 και 161-162. βλ. επίσης Υπόθεση T-169/08 RENV, *ΔΕΗ κατά Επιτροπής*, σκέψεις 242-245.

⁴² *Ομοίως*.

⁴³ Βλ. υποσημείωση 36 προηγουμένως.

5.2. Αναλογικότητα έναντι της ΔΕΗ

- (81) Η Επιτροπή μερίμνησε ώστε από άποψη δομής του κόστους και αποδοτικότητας οι εκχωρούμενες εγκαταστάσεις να συμβαδίζουν με τις μονάδες που διατηρεί η ΔΕΗ. Επίσης πρέπει να υπενθυμιστεί για τη ΔΕΗ ότι η Επιτροπή δέχεται χαμηλότερο ποσοστό εκχώρησης από το 40 % που προβλέπεται στην απόφαση του 2008.
- (82) Τέλος, τα μέτρα αποκατάστασης μελετήθηκαν κατά τρόπο ώστε να διαφυλαχθούν επίσης τα οικονομικά συμφέροντα της ΔΕΗ. Όπως προαναφέρθηκε, δηλώνεται ότι η ΔΕΗ θα ορίσει έναν ανεξάρτητο εκτιμητή ο οποίος θα διασφαλίσει ότι οι εκχωρούμενες εγκαταστάσεις θα αποτελέσουν αντικείμενο δημοπράτησης σε δίκαιη αγοραία αξία. Επιπλέον, εάν οι προσφορές κατά τη διάρκεια της δημοπράτησης είναι χαμηλότερες από την αποτίμηση, η ΔΕΗ μπορεί να ζητήσει βελτιωμένες οικονομικές προσφορές από τους διαγωνιζόμενους, ώστε να διασφαλισθούν τα νόμιμα οικονομικά συμφέροντα της ΔΕΗ και των μετόχων της. Πέραν αυτού, μετά το άνοιγμα των προσφορών και πριν από τη λήψη τελικής απόφασης, το διοικητικό συμβούλιο της ΔΕΗ μπορεί να ζητήσει γνωμοδότηση περί δίκαιου καθορισμού της τιμής από ανεξάρτητο τρίτο για να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της βάσει της ελληνικής εταιρικής νομοθεσίας, λαμβανομένων υπόψη της αποτίμησης, των προσφορών των διαγωνιζομένων και άλλων στοιχείων, που κρίνει σημαντικά για τον καθορισμό δίκαιης αγοραίας αξίας.

6. ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ 2009

- (83) Όπως προαναφέρθηκε, η απόφαση του 2008 επιτρέπει ειδικά στην Ελληνική Δημοκρατία να ζητήσει και να επιτύχει διαφορετικά μέτρα αποκατάστασης από αυτά που προβλέπονταν το 2009, εφόσον αρμόζουν δεόντως για την εξάλειψη των συνεπειών της παράβασης που διαπιστώθηκε στην απόφαση του 2008⁴⁴. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα μέτρα που έγιναν δεκτά με την απόφαση του 2009 δεν εφαρμόστηκαν ποτέ από την Ελληνική Δημοκρατία. Επειδή αμφότερες οι αποφάσεις της Επιτροπής έχουν επιβεβαιωθεί από το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο, είναι, συνεπώς, άκρως σημαντικό να λήξει δια παντός η παραβίαση του δικαίου περί ανταγωνισμού που περιγράφεται στην απόφαση του 2008 με κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα.
- (84) Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 252 της απόφασης του 2008, η Επιτροπή διατήρησε το δικαίωμα να εκδώσει νέα απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 106 της ΣΛΕΕ, για τον καθορισμό συγκεκριμένων μέτρων για τη διόρθωση των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συνεπειών της παράβασης που διαπιστώθηκε στην απόφαση.
- (85) Οι λόγοι που προέβαλε η Ελληνική Δημοκρατία για να εφαρμόσει νέα δέσμη μέτρων προς όφελος του ανταγωνισμού, ώστε να αντισταθμιστούν οι αρνητικές επιπτώσεις της παράβασης που διαπιστώθηκε το 2008, δικαιολογούν οπωσδήποτε την αναθεώρηση της απόφασης του 2009 με βάση την εξαίρεση που προέβλεπε ειδικά η απόφαση του 2008.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- (86) Η αναθεωρημένη δέσμη μέτρων αποκατάστασης που πρότεινε η Ελληνική Δημοκρατία με τα μέτρα αποκατάστασης είναι αναγκαία και αναλογική προς τον

⁴⁴ Βλ. αιτιολογική σκέψη 249 της απόφασης του 2008.

επιδιωκόμενο στόχο να διασφαλισθεί ότι τρίτα μέρη έχουν πρόσβαση σε επαρκές ποσοστό λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής, ώστε να μπορούν να ασκήσουν μεγαλύτερη ανταγωνιστική πίεση στη ελληνική αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

- (87) Επομένως, θεωρείται ότι τα μέτρα αποκατάστασης που πρότείνει η Ελληνική Δημοκρατία στις 19 Ιανουαρίου 2018 και τα οποία καθίστανται υποχρεωτικά με την παρούσα απόφαση θα διορθώσουν τις δυσμενείς προς τον ανταγωνισμό συνέπειες της παράβασης που διαπιστώθηκε στην απόφαση του 2008. Τα μέτρα που περιγράφονται ανωτέρω και παρατίθενται στο παράρτημα, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας απόφασης, συνιστούν αναγκαίο και αναλογικό μέτρο για την αντιμετώπιση των συνεπειών της εν λόγω παράβασης.
- (88) Η Επιτροπή υπενθυμίζει τη γενική υποχρέωση που προβλέπεται στην απόφαση του 2008 ότι η Ελληνική Δημοκρατία θα απόσχει από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου που θα μπορούσε να επιδεινώσει την κατάσταση,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Για να αποκατασταθούν οι δυσμενείς για τον ανταγωνισμό συνέπειες των κρατικών μέτρων που διαπιστώθηκαν στην απόφαση E(2008) της Επιτροπής, της 5ης Μαρτίου 2008, η Ελληνική Δημοκρατία συμμορφώνεται με τις δεσμεύσεις που καθορίζονται στο παράρτημα της παρούσας απόφασης με τη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ελληνική Δημοκρατία.

Στρασβούργο,

Για την Επιτροπή

Margrethe VESTAGER
Μέλος της Επιτροπής